

The Expulsion of Yishmael. Did Avraham Send his Son to Die in the Desert?

1. In both stories, Avraham is required to part from a son.
2. In both instances, he fulfills God's command early in the morning: "And Avraham got up early in the morning..." (21:14; 22:3)
3. In each instance, the son, referred to as a "lad" (na'ar), faces mortal danger, but is ultimately saved.
4. These are the only two stories in which we find an angel calling "from the heavens" (21:17; 22:11,15). The angels described in Biblical narratives are more commonly found on earth.
5. In both instances, following the call of the angel, something new is perceived: "And God opened her [Hagar's] eyes, and she saw a well of water" (21:19); "And Avraham lifted his eyes and saw, and behold, behind him a ram caught in the thicket by his horns" (22:13).
6. There is a Divine promise that the lad in each story will become "a great nation" (21:18) or have a multitude of descendants (22:17).
7. The conclusion of each narrative points in the direction of marriage. In Yishmael's case, there is explicit mention of marriage (21:21), while the genealogy presented end of the story of the akeida hints to the future marriage between Yitzchak and Rivka (22:23).

Source. Rav Amnon Bazak. <https://torah.etzion.org.il/en/akedat-yitzchak-double-test>

Bereshit / Genesis ch.21

The Lord took note of Sarah as He had promised, and the Lord did for Sarah as He had spoken. ²Sarah conceived and bore a son to Abraham in his old age, at the set time of which God had spoken. ³Abraham gave his newborn son, whom Sarah had borne him, the name of Isaac. ⁴And when his son Isaac was eight days old, Abraham circumcised him, as God had commanded him. ⁵Now Abraham was a hundred years old when his son Isaac was born to him. ⁶Sarah said, "God has brought me laughter; everyone who hears will laugh with me." ⁷And she added,

"Who would have said to Abraham
That Sarah would suckle children!
Yet I have borne a son in his old age."

⁸The child grew up and was weaned, and Abraham held a great feast on the day that Isaac was weaned.

⁹Sarah saw the son whom Hagar the Egyptian had borne to Abraham jesting/mockingly/sporting/laughing. ¹⁰She said to Abraham, "Cast out that slave-woman and her son, for the son of that slave shall not share in the inheritance with my son Isaac." ¹¹The matter distressed Abraham greatly, for it concerned a son of his. ¹²But God said to Abraham, "Do not be distressed over the boy or your slave; whatever Sarah tells you, do as she says, for it is through Isaac that offspring shall be continued for you. ¹³As for the son of the slave-woman, I will make a nation of him, too, for he is your seed."

¹⁴Early next morning Abraham took some bread and a skin of water, and gave them to Hagar. He placed them over her shoulder, together with the child, and sent her away. And she wandered about in the wilderness of Beer-sheba. ¹⁵When the water was gone from the skin, she left the child under one of the bushes, ¹⁶and went and sat down at a distance, a bowshot away; for she thought, "Let me not look on as the child dies." And

א. ויקוּן פְּקֹד אֶת שָׂרָה כַּאֲשֶׁר אָמַר וַיַּעַשׂ יְקוּן לְשָׂרָה
כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר:
ב. וַתֵּהֵר וַתֵּלֶד שָׂרָה לְאַבְרָהָם בֶּן לְזִקְנֵיּוֹ לְמוֹעֵד אֲשֶׁר
דִּבֶּר אֱתוֹ אֱ-לֹהִים:
ג. וַיִּקְרָא אַבְרָהָם אֶת שֵׁם בְּנוֹ הַנּוֹלָד לוֹ אֲשֶׁר יָלְדָה לוֹ
שָׂרָה יִצְחָק:
ד. וַיִּמַּל אַבְרָהָם אֶת יִצְחָק בְּנוֹ בֶן שְׁמֹנֶת יָמִים כַּאֲשֶׁר צִוָּה
אֱתוֹ אֱ-לֹהִים:
ה. וַאֲבְרָהָם בֶּן מֵאָת שָׁנָה הֵוֹלֵד לוֹ אֶת יִצְחָק בְּנוֹ:
ו. וַתֹּאמֶר שָׂרָה צָחֵק עָשָׂה לִי אֱ-לֹהִים כֹּל הַשְּׂמֵעַ יִצְחָק לִי:
ז. וַתֹּאמֶר מִי מִלֵּל לְאַבְרָהָם הִינִיקָה בָנִים שָׂרָה כִּי יִלְדֹתִי
בֶן לְזִקְנֵיּוֹ:
ח. וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַיִּגְמַל וַיַּעַשׂ אַבְרָהָם מִשְׁתָּה גְדוֹל בְּיוֹם
הַגְּמִל אֶת יִצְחָק:
ט. וַתִּרְאֶה שָׂרָה אֶת בֶּן הַגֵּר הַמְצִרִית אֲשֶׁר יָלְדָה לְאַבְרָהָם
מִצְחָק:
י. וַתֹּאמֶר לְאַבְרָהָם גֵּרֶשׁ הָאֵמָה הַזֹּאת וְאֶת בְּנָהּ כִּי לֹא
יִירָשׁ בֶּן הָאֵמָה הַזֹּאת עִם בְּנֵי עַם יִצְחָק:
יא. וַיִּרַע הַדָּבָר מֵאֵד בְּעֵינֵי אַבְרָהָם עַל אֹדוֹת בְּנוֹ:
יב. וַיֹּאמֶר אֱ-לֹהִים אֶל אַבְרָהָם אַל יִרַע בְּעֵינֶיךָ עַל הַנְּעַר
וְעַל אֲמִתּוֹ כֹּל אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלָיךָ שָׂרָה שְׂמַע בְּקוֹלָהּ כִּי
בְיִצְחָק יִקְרָא לָךְ זָרַע:
יג. וְגַם אֶת בֶּן הָאֵמָה לְגוֹי אֲשִׁימוּנּוּ כִּי זָרַעְךָ הוּא:
יד. וַיִּשְׁפֹּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר וַיִּקַּח לֶחֶם וְחִמְת מִיָּם וַיִּתֵּן אֶל
הַגֵּר שֵׁם עַל שִׁכְמָהּ וְאֶת הַיֶּלֶד וַיְשַׁלְחָהּ וַתֵּלֶךְ וַתֵּתֵן
בְּמִדְבַר בְּאֵר שֶׁבַע:
טו. וַיְכַלּוּ הַמַּיִם מִן הַחֲמֹת וַתְּשַׁלַּח אֶת הַיֶּלֶד תַּחַת אֶחָד
הַשִּׁיחִים:
טז. וַתֵּלֶךְ וַתֵּשֶׁב לָהּ מִנְּגַד הָרְחֹק כַּמֶּטְחָו קֹשֶׁת כִּי אָמְרָהּ

sitting thus afar, she burst into tears.

¹⁷God heard the cry of the boy, and an angel of God called to Hagar from heaven and said to her, "What troubles you, Hagar? Fear not, for God has heeded the cry of the boy where he is. ¹⁸Come, lift up the boy and hold him by the hand, for I will make a great nation of him." ¹⁹Then God opened her eyes and she saw a well of water. She went and filled the skin with water, and let the boy drink. ²⁰God was with the boy and he grew up; he dwelt in the wilderness and became a bowman. ²¹He lived in the wilderness of Paran; and his mother got a wife for him from the land of Egypt.

Ibn Ezra

ורבים יתמהו מאברהם: איך גירש בנו, גם שלחו עם אמו ריקם, ואיה נדבת לבו. והתמה מאלה שיתמהו, כי אברהם עשה כל אשר צוהו השם. ואילו היה נותן ממון להגר שלא ברצון שרה, לא שמר דברי השם. והנה באחרונה אחרי מות שרה נתן מתנות לבנו ישמעאל (בראשית כ"ה:ו') לחם וחמת מים – נתן אל הגר, ושם על שכמה, ואמר לה: קחי אתך בנך ושלחה. ויתכן שנתן לה כסף וזהב, ולא פירש הכתוב. ונתן לה לחם ומים מה שיספיק לה עד באר שבע, כי בגרר היה מושב אברהם [באותו הזמן].

2. Laws of the Hammurabi

#146. If a man take a wife and she give this man a maid-servant as wife and she bear him children, and then this maid assume equality with the wife: because she has borne him children her master shall not sell her for money, but he may keep her as a slave, reckoning her among the maid-servants.

170. If his wife bear sons to a man, and his maid-servant have borne sons, and the father while still living says to the children whom his maid-servant has borne: "My sons," and he count them with the sons of his wife; if then the father die, then the sons of the wife and of the maid-servant shall divide the paternal property in common. The son of the wife is to partition and choose.

171. If, however, the father while still living did not say to the sons of the maid-servant: "My sons," and then the father dies, then the sons of the maid-servant shall not share with the sons of the wife, but the freedom of the maid and her sons shall be granted. The sons of the wife shall have no right to enslave the sons of the maid; the wife shall take her dowry (from her father), and the gift that her husband gave her and deeded to her (separate from dowry, or the purchase-money paid her father), and live in the home of her husband: so long as she lives she shall use it, it shall not be sold for money. Whatever she leaves shall belong to her children.

3. Bereshit Rabba ch.53

R. Simeon b. Yohai said: R. Akiva interpreted "sport" (*tshok*) [Yishmael's laughter] in a negative manner. I see it in a positive manner.

R. Akiva, said the "sport" was none other than illicit sexual relations, as in Gen. 39:17, where the same Hebrew verb occurs: "The Hebrew servant, whom thou hast brought unto us, came in unto me to mock me [*letzachek*]." From this we learn, Sarah saw Ishmael molesting and assaulting the women.

R. Yishmael said that the "playing" or "making sport" refers to none other than idolatry, as in Ex.32 where the same Hebrew verb occurs: "And the people sat down to eat and to drink, and rose up to make merry (*letzahek*)" (Ex. 32:6). From this we learn that Sarah saw Ishmael building altars, hunting grasshoppers and offering sacrifices to pagan gods. R. Eliezer, son of

אל אַרְאָה בְּמוֹת הַיָּלֵד וְתִשָּׁב מִנְּגִיד וְתִשָּׂא אֶת קִלְיָהּ וְתִבְרָךְ: יז. וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת קוֹל הַנְּעָר וַיִּקְרָא מִלְּאָף אֱלֹהִים אֶל הַגֵּר מִן הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר לָהּ מַה לָּךְ הַגֵּר אֵל תִּירְאִי כִּי שָׁמַע אֱלֹהִים אֶל קוֹל הַנְּעָר בְּאֶשֶׁר הוּא שָׁם: יח. קוֹמִי שְׂאִי אֶת הַנְּעָר וְהִחֲזִיקִי אֶת יָדָךְ בּוֹ כִּי לִגְוִי גְדוֹל אֲשִׁימֶנּוּ:

יט. וַיִּפְקַח אֱלֹהִים אֶת עֵינֶיהָ וְתָרָא בְּאֵר מַיִם וְתִלְךָ וְתִמְלֵא אֶת הַחֲמַת מַיִם וְתִשְׁקִי אֶת הַנְּעָר: כ. וַיְהִי אֶל־לֵהִים אֶת הַנְּעָר וַיִּגְדֵּל וַיִּשָּׁב בַּמִּדְבָּר וַיְהִי רֹבֵה קֶשֶׁת: כא. וַיִּשָּׁב בַּמִּדְבָּר פֶּאֶרְן וְתִקַּח לוֹ אִמּוֹ אִשָּׁה מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם:

Radak

ויקח לחם וחמת מים – נתן להם מזון ליום או ליומים, כי לא תוכל עוד שאת, וגם מים נתן לה, כי דרכה היה דרך מדבר לשוב אל מצרים או קרוב לה אל בני משפחתה כי מצרית היתה, וגם כסף וזהב נתן לה אע"פ שלא ספר הכתוב כי לא שלחה ואת הנער ריקם.

. בראשית רבה פרשה נג

יא ותרא שרה את בן הגר המצרית, אמר רבי שמעון בן יוחאי רבי עקיבא היה אומר בו דבר לגנאי, ואני אומר בו דבר לשבח,

דרש רבי עקיבא (בראשית כא) ותרא שרה וגו', אין מצחק אלא גלוי עריות, היך מד"א (שם /בראשית/ לט) בא אלי העבד העברי אשר הבאת לנו לצחק בי, מלמד שהיתה אמנו שרה רואה אותו לישמעאל מכביש גנות וצד נשי אנשים ומענה אותו,

תני רבי ישמעאל אומר אין הלשון הזה של צחוק אלא עבודת כוכבים שנאמר (שמות לב) וישב העם לאכול ושתי ויקומו לצחק, מלמד שהיתה אמנו שרה רואה את ישמעאל בונה בימוסיות וצד חגבים ומקריב עליהם

רבי אלעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר אין הלשון הזה צחוק אלא לשון שפיכות דמים, היך מה דאת אמר

R.Elazar, son of Rabbi Yose the Gallilite said, "sport" referred to bloodshed, citing II Samuel 2:14-16, where a similar verb occurs: "And Abner said to Joab: Let the young men, I pray thee, arise and *play* [*visachaku*] before us... Then they arose and passed over by number... And they caught every one his fellow by the head, and thrust his sword in his fellows side; so they fell down together." From this we learn that Sarah saw Ishmael taking his bow and arrow and shooting in Isaac's direction, as it is said, "As a madman who casts firebrands, arrows, and death, so is he who deceives his neighbour" (Proverbs 26:18-19).

But I read it positively: "Sport" (*tshok*) here can refer only to the matter of inheritance; for when Isaac was born to Abraham, everyone rejoiced, saying, "Abraham has had a son, a son who shall inherit the world and take a double portion!" So Ishmael laughed to himself, saying, "Do not be silly; I am the firstborn, and I shall take a double portion." Indeed, we may infer this from Sarah's response: "For the son of this slave-woman shall not inherit" (v.10).

4. Genesis Chapter 16. Hagar flees from Sarah

7. An angel of the Lord found her by a water fountain in the desert, by the fountain on the road to Shur.

8. And he said, "Hagar, Sarai's servant, where are you coming from, and where are you going to?" And she said, "From before Sarai my mistress, I am fleeing."

9. And the angel of the Lord said to her, "Return to your mistress, and allow yourself to be afflicted under her hands."

10. And the angel of the Lord said to her, "I will greatly multiply your seed, and it will not be counted for abundance."

11. And the angel of the Lord said to her, "Behold, you will conceive and bear a son, and you shall name him Ishmael, for the Lord has heard your affliction."

12. And he will be a wild donkey of a man; his hand will be upon all, and everyone's hand upon him, and before all his brothers he will dwell."

5. Ibn Ezra – A Wild Donkey

פרא אדם חפשי בין האדם, כטעם מי שלח פרא חפשי (איוב לט, ה), והטעם שלא ימשול בו זר ממשפחתו.

A wild man: The freest of men, as in "Who let the wild donkey (*pere*) go free" (Job 39:5) i.e. that no man will control him.

6. Job/Iyov ch.39

Who let the wild donkey (*pere*) go free? Who untied his ropes?
I gave him the wasteland as his home, the salt flats as his habitat.
He laughs at the commotion in the town; he does not hear a driver's shout.
He ranges the hills for his pasture and searches for any green thing.
(Iyov 39:5-8)

(שמאל ב ב) יקומו נא הנערים וישחקו לפנינו, רבי עזריה משום רבי לוי אמר, אמר ליה ישמעאל ליצחק נלך ונראה חלקינו בשדה והיה ישמעאל נוטל קשת וחצים ומורה כלפי יצחק, ועושה עצמו כאילו מצחק, הדא הוא דכתיב (משלי בו) כמתלהלה היורה זקים וגו', בן איש רמה את רעהו ואומר הלא מצחק אני,

ואומר אני בו דבר לשבח אין לשון הזה של צחוק אלא לשון ירושה, שבשעה שנולד אבינו יצחק היו הכל שמחים אמר להם ישמעאל שוטים אתם אני בכור ואני נוטל פי שנים, שמתשובת אמנו שרה לאברהם כי לא יירש בן האמה הזאת עם בני אתה למד, כי לא יירש עם בני אפי' שאינו יצחק, ועם יצחק אע"פ שאינו בני, קל וחומר עם בני עם יצחק.

ז. וימצאה מלאך יקוק על עין המים במדבר על העין בדרך שור:

ח. ויאמר הגר שפחת שרי אי מזיה באת ואנה תלכי ותאמר מפני שרי גברתי אנכי ברחת:

ט. ויאמר לה מלאך יקוק שובי אל גברתך והתעני תחת ידי:

י. ויאמר לה מלאך יקוק הרבה ארבה את זרעך ולא יספר מרב:

יא. ויאמר לה מלאך יקוק הנך הרה וילדת בן וקראת שמו ישמעאל כי שמע יקוק אל עבדך:

יב. והוא יהיה פרא אדם ידו בכל יד כל בו ועל פני כל אחיו ישכן:

ה מי-שלח פרא חפשי; ומסרות ערוד, מי פתח.
ו אשר-שמתי ערבה ביתו; ומשכנותיו מלחה.
ז ישחק, להמון קרחה; תשאזות נגש, לא ישמע.
ח יתור הרים מרעהו; ואחר כל-קרוק ידרוש.

- A1 Fulfillment of blessing to Sarah and Avraham
- B1 The Laughter of Isaac's birth
- C1 Nursing Isaac
- D **ומרא שרה את בן הגר המצרית אשר ילדה לאברהם מצחק...כי לא יירש בן האמה הזאת עם בני עם יצחק:**
- C2 Yishmael's thirst
- B2 Tears
- A2 Fulfillment of promise to Hagar (and Yishmael)